

שש א ברכה

יוצא לאור ע"י אברכי הכולל שבמוסדות "מקור חיים" בראשות מו"ר עט"ר הרה"ג רבי יוסף מוגרבי שליט"א בית הכנסת "זכור לאברהם" פיצ'וטו רחוב מפרץ שלמה 100, קרית שרת חולון

ג'ליון מס' 363

ערש"ק פרשת "צו", "יא" ניסן תשע"ג

השרשת האמונה - כיצד?!

נמצאים אנו סמוך ונראה לאותם ימים גדולים וקדושים, ימי חג הפסח הבא עלינו לטובה. בשבת זו נוהגים ישראל קדושים לברך זה את זה בברכת "שבת הגדול שלום" או "שבת הגדול מבורך" זכר לאותן ניסים שהתרחשו בימים ההם בשבת הסמוכה ליציאת מצרים. ובאמת שעלינו לדעת שאחד מעיקרי חג הפסח הוא החדרת האמונה בה' יתברך בניסיו ונפלאותיו והשגחתו הפרטית עלינו בכל עת לטובתנו ולתועלתנו הנצחית. ישנם רבים וגם טובים שנוהגים בימי הפסח לספר סיפורי מופת לילדים, דברים המושכים את הלב ושווים לכל נפש - אין ספק שמנהג זה טוב וישר. אולם כמדומה שעיך החדרת האמונה בלב הילדים הרכים - צאן קדושים, נעשית על ידי הקניות, הנקיונות ושאר ההכנות לחג. רבים אכן ירימו גבה וישאלו בתמיהה: אולי ושמה כתב שורות אלו טעה או שמא "פליטת הקולמוס" היתה בעוכריו, אך אנו נחזור ונאמר, אין כאן שום טעות ונסביר בעזרת ה' את האמור: הילד רואה את האמא טורחת ועובדת קשה בכדי שחג הפסח יהיה שמח וכשר. והנה לפתע צלחת מחליקה לה מהיד, נופלת ונשברת לרסיסים, זמן מועט קודם בדיקת החמץ ופזורה עשרה פתיתים, לאחר שהבית ממורק ומצוחצח, והאמא אומרת בשלוה: "הכל לטובה מאיתו יתברך", כמה אמונה שואב לקירבו הילד שרואה את האמונה בחוש, אך אם תלילה ישמע נאקה וצעקה: "אין לי כבר כוח", וצינורות הדמעות ואיתם צעקות צרות ועולות. מה יחשוב לו הילד הרך שחג הפסח הוא חג האמונה, או חלילה הינו חג של שיעבוד ממש נורא! ולא של אבותינו בלבד, אלא גם אנו סובלים עד עכשיו מעבודת פרך... אפשר לנקוט עוד דוגמאות לרוב אך המצב קצר מהשתרע. נסכם ונאמר: בפעולות הפשוטות במה שלכאורה נראה כ"אי הצלחות" הסובבות אותנו בכל יום, אם שם נראה לילד את יד הבורא המשיגה ואוהב, אזי יצמח הילד מחושל מפני ניסיונות כאלו ואחרים שבמהלך החיים לפניו ניצבים!! ואם אכן ננהג כן, לפתע נבחין שלא רק שילדינו יצאו נשכרים אלא אף חיינו אנו נעשו הרבה הרבה יותר מאושרים!! נאמין, נאמין ונצלח!!!

ההבדל בין זומין למוצה

סמוכים ונראים אנו לחג הגדול והקדוש - חג הפסח. הבעל שם טוב הקדוש ותלמידיו הקדושים זיע"א לימדונו, שמכל דבר אפשר לקחת וללמוד מוסר. מה ניתן ללמוד מהחמץ ומהמצצה? ובכן בואו ותקראו סיפור שממנו נלמד את התשובה. מסופר על הצדיק רבי אברהם השל מאפטא זצ"ל, בעל "אוהב ישראל", שנסע פעם לעשות את השבת בעיר אחת הסמוכה לייאסי (במרכז רומניה). באותו מקום דרו שני בעלי בתים אמידים, שדירותיהם היו מרווחות ומרהטות להפליא, ושניהם חשקה נפשם להתכבד ולזכות לארח בבתם את רבם ומאורם של ישראל הרבי מאפטא. אך לא צדיק כמו הרבי מאפטא יתגורר בבית שאין הוא יודע בדיוק בטיב המארח ובאורחות חייו. התעניין הצדיק מאפטא בטיבם ובמעשיהם של שני בעלי בתים אלה, והוברר לו שאחד מהם אינו מדקדק ביותר במצוות, אך עם זאת הוא ענוותן וצנוע ואינו מתהדר בעשירותו. לעומתו נודע העשיר השני כירא שמים המהדר במצוות, אלא שהיה מתגאה בתורתו ובמעשיו בפני הבריות. בחר הרבי מאפטא להתאכסן אצל בעל הבית הראשון והענוותן אף שהיו מרננים אחריו שאינו מהדר במצוות וזאת בלשון המעטה. כאשר נשאל פעם הצדיק על ידי מקורביו, מדוע העדיף את אותה אכסניה ופסח על ביתו של הגביר הנודע בכל העיר כמדקדק במצוה קלה כבחמורה? השיב לשואלים בטוב טעם ודעת: אותו גביר אומנם נקי הוא מכל עבירה ואף מהדר במצוות, אבל כיון שפגום הוא במידת הגאווה, נאמר עליו בתלמוד (סוטה ה.): "אמר הקב"ה: אין אני והוא יכולים לדור בעולם". ואם הקב"ה כביכול אינו יכול להמצא במחיצה אחת עם בעל גאווה, לא כל שכן אני?! אבל הגביר השני שטבועה בו מידת הענווה והצניעות וכל כולו בכפיפות עצומה כלפי תלמידי חכמים, אף על פי שנכשל פעם בפעם בעבירה זו או אחרת, הרי נאמר עליו בתורה: "השוכן איתם בתוך טומאותם". ואם הקב"ה כביכול, מוצא לו מקום לשכון בתוך טומאות ישראל, ודאי שאף אני רשאי להמצא באכסניה שכזו... ומי שעדיין לא הבין מהסיפור את התשובה לשאלה מה ניתן ללמוד מהחמץ ומהמצצה, עתה נגלה שהרי החמץ והמצצה עשויים מאותם חומרים קמח ומים. למה החמץ כה נרדף עד שמצוה לשורפו ולהבעירו ואילו המצה כה מבוקשת עד שנקראה בזוהר הקדוש לחם אמונה ולחם רפואה. ההבדל ביניהם, שהחמץ מלא באויר המתפוח ומגדיל מימדיו דבר הרומז לגאווה ולהתנשאות, ואילו המצה רדודה וצנומה, דקה ושברירית דבר הרומז על מידת הענווה והצניעות, דבר שהקב"ה ישתבח שמו לעד כה מבקש, ורוצה כה אוהב ומעריך. ולכן בחודש הראשון לחודשי השנה הוא ניסן, זיכה אותנו הקדוש ברוך הוא בחג נפלא בו נוכל ללמוד על הצורך הגדול להתרחק ולבער את מידת הגאווה, ובד בבד להתקרב ולחשוך במידה המופלאה - מידת הענווה. כמה אהוב, נחמד וידיד הוא אותו אדם שרוכש לעצמו את מידת הענווה. לכמה קירבה אלוקית אותו אדם זוכה כשהוא עובד על עצמו להשריש בקירבו מידה נפלאה זו ואם אתם חושבים שדבר זה לא מרומז בפרשתנו מרומז גם מרומז. בפרשתנו נכתב: "זאת תורת העולה" היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבוקר ואש המזבח תוקד בו" (ו,ב), ודרשו את הפסוק בויקרא רבה (ז' ו'): "אמר רבי לוי: כל המתגאה אינו נידון אלא באש, שנאמר, היא העולה על מוקדה". אחים ואחיות יקרים, נשתדל לעקור מאיתנו את מידת הגאווה לנטוע ולחזק בקירבנו את מידת הענווה ונזכה לברכה והצלחה ולגאולה השלימה.

פסח כשר ושמח לכל בית ישראל!

זמני כניסת שבת ויציאת השבת

לרכנו תם	יציאת השבת	כניסת השבת	ת"א
19:06	18:31	17:31	ת"א
19:10	18:29	17:17	י"ם
19:09	18:30	17:23	חיפה
19:09	18:30	17:34	כ"ש

הפסח השבוע: "וערבה"

מוטעמים לשבת

רבינו עליו השלום ראה התעוררות זו, איך שישראל קדושים מלאים רצון וחשק לעבודת ה', אמר: "זה הדבר אשר ציווה ה'", זו באמת כוונתו של הקדוש ברוך הוא, זה רצונו בכל עת, שיהודים לא יחכו לציווי ופקודה, אלא ירצו לדבר מצוה. ימהרו מעצמם, מיוזמתם!
(מעייין השבוע)

"וישמרתם את משמרת ה'" (זו, לכה)

אהרון ובניו הצטוו לשבת פתח אוהל מועד שבעה ימים, ולשמור את משמרת ה'. פירש הרב "מי מנוחות" זצ"ל, שהוא מלשון "ואביו שמר את הדבר", שפירש שם רש"י שיעקב אבינו היה שומר, ממתין ומצפה מתי יתקיים חלומו של יוסף. אף כאן ישבו אהרון ובניו ושמרו משמרת ה'. כלומר, המתינו וציפו וייחלו לכך, שהקדוש ברוך הוא יפנה אליהם, וישרה שכנתו במעשה ידיהם! כי כאשר אנו פונים אל הקדוש ברוך הוא, פונה הוא אלינו. כאשר אנו מייחלים ומצפים לו, הוא משיב לנו באותה מטבע, וממקומו הוא פונה ברחמינו לעמו!
(מעייין השבוע)

שאין לומדים אותה בדחילו ורחימו "לא פרחא לעילא", וזאת התורה שלומדי בית מדרש זה לומדים, נשארת בין כותליו, לכן האויר דחוס מרוב תורה, עד שאין מקום שבבילנו להיכנס פנימה...

(אמרי חן)

"ותקהל העדה אל פתחו אוהל מועד" (זו, ד)

פירש רבינו חיים כפופי בעל הנס זצ"ל, בספרו "באור החיים": משה רבינו עליו השלום נצטווה להקהיל את כל העדה אל פתח אוהל מועד, ולאחר מכן נאמר: "ויעש משה כאשר ציווה ה' אותו, ותקהל העדה". ומשמע, שהיא נקהלה מעצמה. אלא שמשה רבינו עשה כאשר ציווה ה' אותו - לקחת "את אהרון ואת בניו איתו, ואת הבגדים ואת שמן המשחה ואת פר החטאת ואת שני האילים ואת סל המצות", וכאשר העדה הקדושה הבחינה בתכונה, הבינו מיד שהנה מתחיל המאורע הגדול אשר ציפו לו זה מכבר, ומיד "ותקהל העדה", נהרו ובאו מעצמם, בלי שום קריאה וציווי. כאשר משה

"אם על תודה יקריבנו" (וי, ב)

כל הקורבנות בטלים וקורבן תודה אינו בטל (מדרש תנחומא). מי שזכה לכך שמימיו לא חטא אפילו בשוגג, כך שאינו צריך להביא שום קורבן וכל הקורבנות בטלים לגביו, הרי בעד הזכות הזאת כשלעצמה, הריהו מחוייב להודות להשם יתברך ולהביא לפניו קורבן תודה, על אשר שמר עליו מלהכשל בחטא... (דברי שער חיים).

(מעיינה של תורה)

"זאת תורת העולה היא העולה על מוקדה" (וי, ב)

מעשה ברבי ישראל בעל שם טוב הקדוש זצ"ל, שהלך עם תלמידיו לבית מדרש בעיירה אחת, וכיון שהגיע לפתחו נעמד ואמר: אי אפשר להיכנס, שהוא מלא וגדוש בתורה מלא החלל... תמהו מלוי על דבריו, מה כוונתו? הסביר להם הבעל שם טוב: כתוב "זאת תורת העולה", כלומר, איזוהי תורה העולה למעלה - תורה שנלמדת לשם ה' ובהתלהבות, "היא העולה על מוקדה" וכתוב בתיקוני הזהר: שתורה

מוקנים אתבונן - סיפורי צדיקים

מעשירי הקהילה תבע אדם שלווה ממנו כספים, והגיע מועד פרעונו. והלה הודה בכל, זה השטר וזו חתימת ידו, אך מה יעשה ואין לו כסף. מובן, שהדיינים חייבוהו לפרוע את חובו. אלא אם ייאוו המלווה להאריך לו את המועד. העשיר לא הסכים: אין כל ביטחון שמצבו של הלווה יוטב. ממילא, חוייב הלווה לשלם, ומיד. יצא הלה מבית הדין, הלך ילך ובכה. בדרכו פגש בגאון רבי אברהם ענתבי זצ"ל, וביקש ממנו ברכה, שהקדוש ברוך הוא יושיעו ויוכל לפרוע את חובו. "ברכה בימך" אמר לו הרב, "מדוע לא באת אלי קודם? מכל מקום, בוא אלי מחר, ונראה מה לעשות". הלה התעשת, קרן תקוה האירה את יומו, ואילו הרב פנה ממנו ושם פעמיו לביתו של העשיר המלווה. נקש בדלת, והעשיר הופתע לראותו. בהדרת כבוד הכניס את הרב לביתו, וערך לפניו שולחן כדת. אבל הרב לא אכל ולא טעם מאומה. "יתכבד כבוד הרב, ביקורו לכבוד הוא לי, שווה הוא בעיני אלף זהובים!" "אל נא תגזים", אמר הרב, "מכיר אני את הסוחרים וגוזמותיהם!" "אין זו גזומה", הצהיר העשיר, "הביקור שווה בעיני עוד יותר!" "אם מתכוון אתה לכך באמת ובתמים, הריני גובה את דמי הביקור", אמר הרב. "הבא לי בטובך את שטרות חובו של אותו עני. דחוק הוא עד מאוד, ואבקשך לוותר לו בלב שלם!" מיהר העשיר להביא את השטרות, והרב הסב עימו לאכול ולשתות ולתבל את הסעודה בדברי תורה, והפיצו לעשיר היה מושלם. למחרת, כאשר העני הגיע אל הרב לשמוע מה בפיו, הגיש לו הרב את שטרותיו, קרועים ומחוללים...

(מעייין השבוע)

פעם באו ושאלו את גאון עוזינו מרן החיד"א זצ"ל: חז"ל אומרים כי המתגאה חוכמתו מסתלקת ממנו, ואמרו שאין התורה מתקיימת אלא במי שמשים עצמו כמי שאינו, ולפיכך נמשלה למים שמניחים מקום גבוה והולכים למקום נמוך - מה הסבר תופעה זו, מדוע אין התורה יכולה להיות נחלתו של המתגאה? ענה ואמר: אקדים לכם דבר אגדה. במדרש מובא שאדם אחד פגש באליהו הנביא. הלכו יחדיו ועברו ליד נבלה מעלה צחנה. הניח הלה ידו על חוטמו, ואליהו הנביא לא התפעל מהבואש. פסע ובא לקראתם מעדנות אדם יהיר וגאה - ומיד כיסה אליהו הנביא בידו את חוטמו, לא יכול היה לעמוד במחיצתו. למדנו מכאן, שמבחינה רוחנית מהווה הגאווה צחנה איומה, המדיפה בואש מבחיל יותר מצחנת הנבלה. מעתה, אמר להם מרן החיד"א, הרי הלכה פסוקה היא שאסור ללמוד תורה במבואות מטונפים, ואסור שם אפילו להרהר בדברי קדושה. הרי שהתורה צריכה מקום נקי וטהור. ואם המתגאה גרוע הוא מצחנת הנבלה, פשיטא שחוכמתו מסתלקת ממנו, כי אין התורה יכולה לשהות במחיצתו... התפעלו השומעים מהתשובה המחוכמת. המשיך מרן החיד"א ואמר: דבר זה רמוז בתחילת פרשת צו. "זאת תורת העולה, היא העולה". אם יש באדם תורה, ורוחו "עולה" ומתגאה, אז "היא" גם התורה - "העולה", עולה היא מעליו, ומותירה אותו בחברת הגאווה בלבד...

"אל יתהלל איש בעושרו, כי אם בזאת יתהלל המתהלל, השכל וידוע אותי, כי אני ה' עושה חסד משפט וצדקה בארץ". מעשה בשניים שבאו לדין תורה לפני בית הדין שבארם צובא. אחד

והייתם לי סגולה

סגולה שהאדם לא יעונה ביום צום מצמאון יותר מדי, יש שלוש עצות:

- א. לשתות הרבה לפני הצום. ב. להישמר מלהזיע הרבה ביום הצום. ג. להזהר מנשימה עצורה על ידי ריצה או עבודה, שלא יאבד מים רבים באדים העולים דרך הפה והחוטם.

(הבית היהודי)

מדברי ראש הישיבה הרב ר' יוסף מוגרבי שליט"א

הזיכור הבנים

אתה הראית לדעת...

יסוד היסודות בחינוך הוא, עצם היותם של ההורים בעלי אישיות מחנכת בעצם הנהגתם, גם מבלי להתייחס באופן ישיר לילדים ולחינוכם. עליהם להיות כאלו שהילדים יעריצו אותם הן מחמת ידיעתם המופלגת בתורה (האב) ובהלכה (האב והאם). עליהם להיות אנשים עקביים ומסודרים בהליכותיהם ובהנהגותיהם, דיבורם בנחת עם הבריות, משאם ומתנם באמונה, הן שלהם צדק ולא שלהם צדק, נזהרים בקלה כבחמורה בקיום מצוות ה', והנהגתם בצניעות אף בחדרי חדרים, וכמובן שומרים שמירה קפדנית על כל הלכות דרך ארץ הן בענייני אכילה שתיה וכד'. אין ספק שאישיות ההורים המעוצבת בקפידה, תורמת תרומה מכרעת לעיצוב דמותו הרוחנית של הילד יותר מכל אמצעי אחר וכמו שכתב רבינו החזון איש ב"אמונה וביטחון", שעל זה נאמר גדולה שימושה יותר מלימודה. מאידך גיסא, הנהגה אישית של ההורים הסותרת את מה שהם עצמם מטיפים לילדיהם, לא רק שהיא גורמת לחינוך שלילי בכל אותם הנושאים בהם לקויים ההורים, אלא גורמת לילדים להיות מבולבלים ונבוכים, ומלמדת אותם שאפשר להיות נאה דורש ולא נאה מקיים. ובעקבות כך גם את השולחן ערוך לא יקחו ברצינות, וכל "חינוכם" יהיה רק חיזוני בכדי להשביע את רצון המחנכים וההורים. בימינו רואים ושומעים אנו הורים רבים הרוצים לראות את ילדיהם בבחינת "מלאכי השרת" אך כאשר אתה מתבונן בסדר יומם של ההורים, מגלה אתה כמעט "מלאכי חבלה", ומה אשמים הילדים? מה רוצים מהם? אם הילד לא רואה חסד בבית איך ייטיב אם זולתו? אם הילד לא רואה הורים ותרנים לזולת בגופם ובממונם מהיכן ילמד מידות טובות? לכן חובת החינוך והיא היסוד, להתחיל בעצמינו והילדים יראו. דבר זה מועיל יותר מאלף מילים והניסיון הוכיח, ואשרי הזוכה לו ולבניו ולדורות אחריו.

שלום בית

סוד הקשר האביתי

בספר "שניים שהם אחד", מובא שהבית הוא מקדש מעט. ה' יתברך משרה את שכינתו במקום בו שוררת האהבה בין איש לאשתו. אהבה! היא מילה המבטאת רגש נעלה ביותר, אך בדרך כלל משתמשים בה כדי לבטא הרגשות גשמיות, כמו "אני אוהב פיצה!" אם אכן אנחנו אוהבים כל כך את הפיצה, מדוע זה אנו מכלים אותה עד תום? אך האמת היא שבשעת אכילת אותה חתיכת פיצה, אנו עסוקים למעשה באהבת עצמנו בלבד ורחוקים מאוד מאהבת הפיצה. כפי שידוע לכל, אהבה היא רגש. אם כן, כיצד יתכן שהתורה מצווה עלינו לאהוב? אנו מצווים לאהוב את ה' (דברים ו,ה) ואנו מצווים לאהוב את הזולת כפי שאנו אוהבים את עצמנו (ויקרא יט,יח). ניתן ללמוד מהציווי האחד על הציווי האחר. ראשית עלינו לאהוב את עצמנו (לא רק את גופנו אלא גם את הפנימיות שלנו), אחר כך עלינו לאהוב את זולתנו, וכך אנו הולכים בדרכיו של ה' יתברך, מתקרבים אליו ומפתחים בליבנו אהבה כלפיו יתברך. ועדיין נשאלת השאלה, כיצד ניתן לצוות על אדם שירגיש אהבה? התשובה טמונה מילה עצמה - "אהבה" משרש "הב" - תן. אהבה היא תוצאה של נתינה. כאשר אנו נותנים לזולתנו, הוא הופך להיות חלק מאיתנו ואז נהפך לבנו לאהבה אליו, כפי שאנו אוהבים א עצמנו. נקודת המוצא היא אהבת עצמנו. אם נאהב את ה"חלק האלוקה ממעל" שלנו נוכל לאהוב את החלק האלוקי של זולתנו, היות וכולנו נבראנו בצלם אלוקים. אנשים אוהבים את הדברים שבהם הם משקיעים. האיכר אוהב את היבולים שגידל, הבנאי אוהב את הבניין שבנה, והמהנדס אוהב את הגשר שתיכנן. המאמצים שהושקעו בו, מהווים חלק בלתי נפרד מן התוצר המוגמר. הדרך הבטוחה ביותר לטיפוח האהבה בחיי הנישואין שלנו, הוא למצוא הזדמנויות, רבות ככל האפשר, להראות לבעלינו עד כמה איכפת לנו מהם. אישה הדואגת לצרכיו של בעלה, אם הקמה בשעות הקטנות של הלילה אל לידה, בעלת בית הפותחת לרווחה את דלת ביתה ואת דלתות ליבה ומזמינה אורח לסעודה - כל הדברים הללו מרוממים את חיינו ואת חיי הם של בעלינו וילדינו והשלכותיהם מרחיקות לכת עד מאוד. העשייה עבור אחרים והנתינה להם, מקרבת אותנו אליהם ואנו מתחילים לאהוב אותם. האהבה הזכה בתבל היא אהבת אם לילדה הרך. עובדת היותו תלוי בה כמעט לחלוטין והנתינה המתמדת, מעמיקים את אהבתה אליו במהירות רבה. אהבה זכה אינה תלויה בגורמים חיזוניים. כאשר אהבה מותנית בדבר מסוים - אהבה התלויה בדבר - הרי שברגע שאותו תנאי מפסיק להתקיים נעלמת האהבה (אבות ה"ט,ז). אהבה טהורה תלויה בנותן ולא במקבל. עיקרון זה עשוי להשפיע על כל מהלך מחשבתני. אהבת אמת אינה מצפה לתמורה. זהו רגש נקי מנגיעות כלשהן. ההנאה כולה היא בנתינה עצמה. האהבה שבין איש לאשתו היא אהבה טהורה ויחידה במינה, ואין כל אפשרות להסביר או להבין אותה במושגים ורגשות אחרים. הא-ל יתברך העניק לעולם כולו מתנה בדמות הקירבה שבין איש לאשתו, באופן המאפשר להם להעניק זה לזה את העונג המירבי ביותר. האהבה היא היסוד עליו בנויה המשפחה ולפיכך גם העולם כולו - "עולם חסד יבנה" (תהילים פט,ג) - כי הנתינה והחסד מהווים את הבסיס לקיום העולם. אם נבין שאהבה פירושה נתינה, אזי נוכל להגיע לאהבה ללא גבול, היות וקיימות אין סוף הזדמנויות ואפשרויות נתינה. ואשרי הזוכה לקיים זאת, חיינו בכפליים.

אמרי ספר

- הגאון הקדוש מוילנא אומר: הביטחון וההסתפקות המה כללים לכל המידות הטובות, והם היפך תאוה וחמדה, ועיקר הכל - ביטחון, מי שהוא מחוסר ביטחון - אין תורתו מתקיימת בידו.
- החזון איש הקדוש אומר: ממידת הביטחון - להעמיד עצמו על נקודת האמונה, אך בהעלותו על מחשבתו צד היסורין, ושיהיה ליבו ער כי לא המקרה פגעוהו כי אין מקרה בעולם כלל רק הכל מאיתו יתברך.
- הבעל שם טוב הקדוש אומר: גם כאשר מכש האדם טובה מחכירו, יש לו לשים ביטחון בהשם.
- הרה"ק רבי נחמן מברסלב אומר: לו היה האדם מאמין באמונה שלמה שיכול הקדוש ברוך הוא לזמן לו כל צרכיו, לא היה נוסע שום נסיעה.

(פתגמים נבחרים)

ועל כן יאמרו המושלים-משל וזמשל

הבן הרשע שואל: "מה העבודה הזאת לכם?", ואמרו עליו חז"ל: "אף הוא כפר בעיקרו!". שאל הגאון רבי בנימין הכהן זצ"ל, רבה של זוארה שבלוב: באיזה עיקר כפר הרשע בדבריו? ותוך במשל. מעשה בעשיר שנטע למדינת הים וכל כספו בידו. קנה שחורות יקרות ערך, טענן על הספינה ושם פניו למדינתו, שם ימכרו בכפל כפליים וישלש את הונו. ולפתע שוד ושבר. שודי ים ירטו את הספינה, בזו את שללה, ואת נוסעיה כפתו והשליכו לבטן הספינה. עגנו בעיר נמל, והצעידו את הנוסעים לשוק העבדים... חשבו עיניו של הסוחר. מאיגרא רמה לבירא עמיקתא, בריסוק איברים! מכבודו של עולם - לדוכן העבדים, להמכר כבהמת משא, לחיי צער והספלה! אנשים אחדים באו, הביטו בו, בחנו את שיריו ושירבטו את שפתיהם כבז. מבנה גופו אינו חסון, כוח אין במותניו, שאלו למלאכתו - וסוחר היה, אינו אומן בכל מלאכה. הסכים שנדרש בעבורו יד פלאים, ובני דלת העם התעניינו ברכישתו בפרוטות. והוא, מיואש וחרד נשא תפילה אילמת לבוראו: "אנא, הושיעני. אל תתני עבד לעבדים, שיתעמרו בי ללא נשוא!". והמתפלל מכל לב, מובטח לו שיענה. לפתע צדה עינו סוחר מעירו, החולף בפאתי השוק, ממחר לעסקיו. מיהר והזעיק את שוביו: "נהה, אדם זה שם, לבטח יקנינו! מובטח אני בו שישלם את הסכום הנדרש". קראו לו השודדים, תמה ובא. כשראה את מכרו העשיר, ככול וחבול, נרשע ופדאו במחיר הנקוב. זלגו עיני הסוחר דמעות, והודה למצילו במילים בשוק, סח לו את כל אשר קרהו, כיצד איבד את הונו וחירותו. ניחמו הלה ואמר: "אל תירא, הן רואה אתה כי מן השמים ריחמו, ושלוני לעזרתך. ועתה, המתחיל במצוה עליו לגומרה. כשם שהשבתו לך בחסדי ה' את חירותך, כך אעזור לך בפרנסתך. הן ידעתך לסוחר חרוץ ורב תושיה, אלוה לך סכום כסף, תסחר בו ותשוב למעמדך". לא מצא מילים בפיו להודות למצילו ולמטיבו. נטל את הממון וקנה סחורה הנדרשת בעירו, נסע לשם ומכרה ברווח גדול. החזיר את ההלוואה וסחר בדמי הרווח, ועלה מעלה מעלה עד ששב לעושרו. ובכל שנה, ביום פדות היה עורך סעודת הודיה, שבה הודה לה' על הצלתו ועל הצלתו, הודה על שגננה לחפלתו. אבל לגלג הוא ססוב בעולם, והגלגל המשיך בסיבובו. שמש הצלחתו פתה לערוב, והוא ירד מטה מטה, עד שהיה עני מרוד. לא היה בידו מקצוע, על כן השכיר עצמו לסוחר אמיד, להיות עוזרו תמורת פרנסתו מעטת. את בעליו העשיר עושר רב, ואילו הוא עצמו התפרנס בדוקח - לחם צר ומים לחץ. אך אשתו, אשת חיל היתה. מהפרוטות שהביא הביתה חסכה פרוטה לפרוטתה, הכינה לו הפתעה: ביום השנה לאותה הצלה, היום שבו נהג לערוך את סעודת ההודיה, שב לביתו בתום

עבודתו - והנה הבית מואר בהמון נרות, והשולחן ערוך מטעמים ומעדנים, כמימים ימימה... ביקשה האישה לשמחו, אבל השיגה תגובה הפוכה. פניו נתכרממו, והוא מיהר לחדרו. מיהרה אחריו, ומצאתו בוכה תמרורים. נרעשה ואמרה: "הס, חדל, הן חן הוא לנו, יום טוב משנינו! הצהל פניך ובוא אל השולחן!". יבב ואמר: "איך אוכל, והמעדנים יתקעו בגרוני! השולחן הערוך מזכירני את ימי הרווחה והזוהר, שחלפו לבלי שוב. כשהייתי סוחר עשיר, חגגתי את היום שבו שב מזלי להאיר. אך היום חשך עלי עולמי והעריב שמי, ואני משרת ועבד לזולתי - ואיך יערב לי מאכלי, איך אשמוח וכמה אעלוז? להיפך, כבר הורגלתי בעוניי ובשפל מצבי, ובסעודה זו שערכת, הזכרתיני את עברי וחדשתי את יגוני!". מחתה האישה וענתה: "שגוה אתה בעלי. דוקא סעודה זו, בדין הוא שתשמח את ליבך ותצהיל את רוחך! שהרי הדברים - קל וחומר הם, מה אז - שכל רכושך אבד וחירותך נשללה, וכבר עמדת על דוכן העבדים להימכר לבעד עולם - שמע ה' את תחינתך ושלך לך ישועה, על אחת כמה וכמה עתה, שחירותך לא נשללה ואינך עבד עולם, רק משרת העומד ברשות עצמו, ודאי שתוכל לבוא הישועה ברגע אחד!". קל וחומר זה שעשתה, תקף הוא גם לגבינו אנו. עבדים היינו לפרעה במצרים, ויפדנו ה' אלוקינו משם. מדי שנה בשנה מציניים אנו את הפדות וההצלה. אבל ביתניים חשך עלינו עולמינו, גלגנו מארצנו והרינו משרתים בחצרות זרים. אך אל יאוש ואל עצב, הלא דברים קל וחומר: ומה בהיותנו במצרים, עבדים לעבדים, זווים וסחופים, בלא קרן אורה ותקות הצלה, שלח הקדוש ברוך הוא וגאלנו - על אחת כמה וכמה כהיום, שאיננו עבדים, ומצבנו טוב יחסית עשרת מונים, עזה תקותנו לגאולה קרובה! זה שאנו אומרים: "הא לחמא עניא דאכלו אבהתנא בארעה דמצרים", לפיכך סמוכים ובטוחים אנו, כי "השתא עבדי, לשנה הבאה בני חורין!". אבל הבן הרשע, השואל: "מה העבודה הזאת לכם", כמוהו כאותו אדם התמה על מה ערכה האישה את הסעודה, מה טעם יש עתה בהזכרת גאולת מצרים. "ולפי שהוציא עצמו מן הכלל", מכלל ישראל המסיבים עת לסדר ומשבחים את בוראם על אותה גאולה, "כפר בעיקר" - באיזה עיקר? בעיקר ה"ב משלושה עשר העיקרים: "אני מאמין באמונה שלימה בביאת המשיח, ואף על פי שיתמהמה, אחכה לו בכל יום שיבוא!". כי מגאולת מצרים נקיש על הגאולה הקרובה, כמו שנאמר: "כימי צאתך מארץ מצרים אוראנו ונפלאות!".

(יוסף דעת - הגדה של פסח)

אל תיקרי הליכות אלא הלכות

- ✓ קודם ליל י"ד בניסן צריכים לנקות ולכבד את כל חדרי הבית והחצר בניקוי יסודי, וכן יש לבדוק בכיסי הבגדים וביחוד בכיסי בגדי הילדים ובילקוטי בית הספר שלהם - פן ישאר שם חמץ.
- ✓ בתחילת ליל י"ד בניסן בודקים את החמץ לאור הנר, וזמן הבדיקה הוא כעשרים דקות לאחר שקיעת החמה. וצריך לבדוק בחורים ובסדקים ובכל המקומות שיש לחוש שמא הכניסו בהם חמץ, ולכן כל חדרי הבית והעליות צריכים בדקה, אף על פי שברור לו שלא אכל בהם חמץ מעולם. וכן יש לבדוק את המרפסות וחדרי המדרגות והגינות, וביחוד יש לבדוק במזנון ובמקרר ובכל יתר המקומות שמצניעים שם מאכל ומשקה שיש בהם חשש חמץ. וכשיש ילדים קטנים בדירה יש צורך לבדוק גם תחת הארונות ותחת המיטות שמא הכניסו שם חמץ, ומי שיש לו מכונת פרטית צריך לבדוקה, ובן בעלי אוטובוסים ציבוריים ומטוסים של חברות תעופה ישראליות צריכים לבדוקם בלי ברכה, אלא על סמך הברכה שבירכו בביתם, ואפילו אם תהיה לו טירחה רבה בבדיקה קפדנית, אל יקוץ בבדיקתו כי כבר אמרו חז"ל: "לפום צערא אגרא".
- ✓ נוהגים להניח חתיכות קטנות של פת ולפורם בדירה במקומות שימצאם הבדוק כדי שלא תהיה ברכתו לבטלה, אבל אם לא הניחו אין זה מעכב מפני שדעת הבדוק בברכה לבער אם נמצא. ונכון שכל חתיכת פת תהיה פחות מכזית כדי שלא יצטרך לבדוק שוב אם תאבד אחת מהן, ועל פי הקבלה יש להניח עשר חתיכות, ויעטפם בנייר כדי שלא יתפזרו מהפירות בבית שהוכשר קודם לכן. ומי שנוסע מביתו עם כל משפחתו כמה ימים לפני פסח ובודק את ביתו בלילה לפני נסיעתו - אינו צריך להניח חתיכות פת בליל הבדיקה.
- ✓ אסור לאכול סעודה של פת או עוגות יותר משיעור כביצה (כחמישים ושישה גרם) קודם בדיקת החמץ, החל מחצי שעה קודם זמן הבדיקה, אבל פחות מכביצה פת מותר, ופירות וירקות מותר אפילו יותר מכביצה. ושמש בית הכנסת שכבר בדק את החמץ בביתו מותר לו לאכול לפני שיבדוק את בית הכנסת - אם קשה לו לבדוק לפני האכילה.
- אסור להתחיל בשום מלאכה חצי שעה קודם זמן הבדיקה, וכן אסור להתחיל ללמוד משעה שהגיע זמן הבדיקה עד שיבדוק. אבל אם התחיל ללמוד בהיתר לפני זמן הבדיקה - אין צורך להפסיק. וכל זה בלומד יחיד, אבל ציבור שיש להם בבית הכנסת שיעור קבוע בכל ערב יש להתיר ללמוד השיעור בבית הכנסת, ונכון שלאחר השיעור יכריז השמש - שלא ישכחו לקיים מצות בדיקת חמץ כהלכתה.
- ✓ הבדיקה צריכה שתהיה לאור הנר של שעה, ואין לבדוק בנר אבוקה שהוא פסול לבדיקה, ושתי נרות קלועות ששלהתנו נוגעות זו בזו דינם כאבוקה, ואין לבדוק על ידי נר חלב וכן אין לבדוק בנר של שומן, וכן אין לבדוק בנר של שמן, ובדיעבד אם בדק בנר של חלב, או של שמן או של שומן - יצא ידי חובו. והנרות של פראפין המצויים כיום כשרים לבדיקה, ופתילת צמר גפן טבולה בשמן דינה כנר של שעה. ובמקום הצורך שקשה להשיג נר שעה, יש להתיר לבדוק על ידי פנס כיס או נר חשמלי שאפשר לטלטלו ולהכניסו לחורים ולסדקים ולבדוק כראוי.
- ✓ בברכה אחת שמברך על הבדיקה יכול לבדוק כמה בתים, וההליכה מבית לבית לא נחשבת להפסק, ואם בעל הבית רוצה - יעמיד מבני ביתו או ממכיריו אצלו בשעת הברכה ויתכוונו לצאת בברכתו, ואחר כך יתפזרו לבדוק איש איש במקומו על סמך הברכה שבירך בעל הבית, ואם אין בעל הבית בודק כלל וממנה שליח לבדוק - יברך השליח ולא בעל הבית. ואם בעל הבית רוצה לברך צריך לבדוק מעט לאחר הברכה, ורק אחר כך יתן לשולחו לבדוק.
- ✓ אחר הבדיקה יבטל את החמץ ויאמר: "כל חמירא דאיכא ברשותי דלא חזיתיה ודלא ביערתיה ליבטיל ולהוי כעפרא דארעא" (בלשון הקודש: "כל חמץ ושאר שישנו ברשותי שלא ראיתיו ולא ביערתיו יתבטל ויהיה כעפר הארץ"). ויאמר את הביטול בלשון שמבין שידע לפחות שמבטל ומפקיר את חמצו, אבל אם אינו מבין כלל, וחושב שאומר איזה תחינה, לא יצא ידי חובה אפילו בדיעבד. וטוב שיאמר את הביטול שלוש פעמים, וטוב שבאחד מהם יוסיף ויאמר ליבטיל ולהוי הפקר דארעא.

(הבית היהודי - מועדים)